

MÖZSI-SZABÓ ISTVÁN KILENCVEN ÉVE

Mözszi-Szabó István 2017. január 13-án tölti be 90. életévét!

Csodálatosan hosszú művészi pálya áll mögötte, és remélhetően még a továbbiakban is halad ezen az úton! Nagy-nagy tehetsége, szenvedélyes alkotni vágyása, kifejezőereje kilátásba is helyezi, hogy még sokáig, újabbnál újabb képekkel lépjen meg bennünket, erőben, egészségben.

A Tolna megyei Mözsön született egyszerű, falusi emberek gyermekeként. Öröksége apai nagyapjától színes mesélőkedve, anyai nagyapjától, amint édesapjától is, az aratás, kaszálás nehéz munkáját folytatta tanúságaik révén. Családjának paraszti létét átszötte a hagyományok ösztönös vállalása, folytatásukban a mesemondás, a dal, az otthonuk, ruházatuk, viseletük megbecsülése, mind-mind vallanak magukról. Részt vettek falujuk kulturális eseményeinek szervezésében, szerepeltek és továbbadták tapasztalataikat.

Elemi iskolai osztályait falujában járta, majd beíratták a szekszárdi polgári iskolába, eredményei és tanulni vágyása révén. A bajai tanítóképzőben formálódott és került még közelebb, immáron tudatosabban is a képzőművészethez. A városban élénk művészeti élet folyt. A hírneves Képzőművészeti Főiskola volt tanára, Rudnay Gyula is Baján alapította meg festőakadémiáját, amelynek tagja lett Mözsi-Szabó István is. Itt megismerkedett már néhány növendéktársának személyében későbbi barátaival, és életük végéig tartó szeretetük jeleként, ragaszkodásukkal (B. Mikli Ferenc, Udvardi Erzsébet, Szurcsik János és még számos, azóta szintén világhírűvé vált művésztársával).

1948: a művész életében nagy fordulópont. Beiratkozott és felköltözött Budapestre, a Képzőművészeti Főiskola növendéke lett, ahol először Szőnyi István, majd Domanovszky Endre, Barcsay Jenő formálta őt. Az igazi, a legmélyebb növendék–tanár kapcsolat azonban Rudnay Gyula maradt.

Nemcsak nagyszerű festőművész pályáról kell beszélnünk, de a mindig vágyott pedagógusi tevékenységéről is. Hosszú évtizedek során végezte tanítói munkáját a környező dunántúli falvakban, Szekszárdon; a főtí gyermekvárosban már mint művészeti nevelőtanár, szakfelügyelőként.

A hagyományos népi szövés iránti érdeklődése során e területet is kiterjedten, elmélyülten oktatta, nevelte nemcsak kisiskolásait, de a felnőttek körében is nagy munkát végzett. A régmúlt hagyományainak e területen való újjáélesztésével és széles körű tudásával a messzibb tájak szövés technikájával is (erdélyi festékes szőttesek, a színvilág kutatásával és alkalmazásával) alkotott és tanított. Még saját maga építette szövőszékekkel is adta tovább ismereteit kicsiknek és nagyoknak.

Művészetének eredményei, kiemelkedő jelentősége és elismertsége révén műtermes lakást kapott Szekszárdon, és hivatali állást is elvállalt a városban, a Babits Mihály Megyei Művelődési Központban, amit felfoghatunk ugyancsak a művészeti nevelés egyik eszközének. Művészetét hűséges felesége, Mangi élete végéig segítette és támogatta.

Szülőföldjétől és annak vidékétől sosem szakadt el. Azok az érzelmek, érzések, amelyek gyermekkorától végigkísérték, festményeiben, grafikáiban és szőtteseiben váltak meghatározó

mondanivalóivá. Hol borongósan, hol ünnepi lélekkel észrevéve a csodákat, amelyekkel belelátott a napi élet dolgaiba, megszűrve mély intellektusával, költészettel telve, ihlettel telített alkotásokra ösztönzi elejétől fogva napjainkig is művészetét.

A nehéz paraszti munka balladai magasságokba emelkedett képein, szüksézáúan, mégis kiteljesedetten és összefoglalóan ábrázolta a múltban és a napjainkig is élő, őt körülvevő létet. A városi életből leginkább főiskolás korát idézik nagy kompozíciói, amelyek tiszteletadasképpen testesülnek meg régebbi és újabb képein (Önarckép köszönettel, Ikonosztáz stb).

Emlékei gyermekéveiből és tanítói évtizedeiből mindvégig ihlető erőt adnak képei megformálásával, akár nagyszabású ünnepeket örökít meg (Betlehem, Lakodalom, Disznóvágás), akár a hétköznapiak jelenetei tűnnek fel képein: falusi behavazott utcácskák, lovas szánkó, búcsú, vásár. A nehéz paraszti munka kiemelt fontossággal bír ábrázolásai között: a szántás, aratás, betakarítás, vagy egy-egy rövid pihenő a földeken, mind szent áhítattal formálódik alkotásain. Szülei önarcképéből a nehéz, de küzdelmesen is szép élet barázdái rajzolódnak vonásaikon.

Barátaival (Szurcsik, Vecsési, Bazsonyi, Csohány, Fejér Csaba stb) együtt állított és állít ki a hírneves, hosszú idő óta évente megrendezett hódmezővásárhelyi Őszi tárlatokon. Műveik között az ő alkotásai szervesen egybehangzó művességgel, értékmérően mutatkoznak be évről évre.

Nagy helyet foglalna el, immáron történelemkutatással is felérő „Vigyázó tornyok” címen, erdélyi műemlékeként számba vett, de a mai napig élően működő templomok, haranglábak, temetők és védfalaik, amelyek visszafogott színvilága, fenséges megjelenésükkel kiemelkedő jelentőséggel bírnak Mőzsi-Szabó István művészetében.

Önarcképei különös helyet foglalnak el festészetében: remek karakterérzékével nemcsak a külső jegyeket formálja meg elhithető erővel, de mélyenszántó, belső lényét is láttatja a személyiségnek.

A szemek, lelkét tükröző megörökítésével megrázó élményt nyújtanak befogadóinak.

Színvilága a barnák, kékek, zöldek, a világító fehérek mind jelentést hordoznak, visszautalva a természet pompás látványára.

Mesélőkedvét, jóízű írásait, versben és prózában előtörő gazdag lelkiségét remek előadó képességével párosítja.

Nagy sikerek kísérték pályáján: kiállításai a jeles barátok írásaiban, közreműködésükkel, akik mind mély elismeréssel adóztak és adóznak művészetének (Féja Géza, Szabó Pál, Nemeskürty István, Andrásfalvy Bertalan, Salamon Nándor, Supka Magdolna, László Gyula stb).

A helyiek elismerésekkel sem fukarkodtak. Legutóbb 2014-ben a Tolna megyei Prima-díj kitüntetettje, előtte a Babits-plakett, a Tolna Megyei Művészetért, a Tolna városért díja, a Csokonai Vitéz Mihály Alkotói-díj és a Magyar Kultúra Lovagjaként tisztelt alkotóként tartják számon. Mellette áll második felesége, a gyermekkorából ismert Györke, aki nagy odaadással és szeretettel veszi körül az egyedül maradt alkotót Mangi halála után, és segíti mindenben alkotói pályáján művészüket.

A művész e kitüntetések nagy örömmel fogadta mindig, hálás volt az elismerésért, amelyek további munkára buzdították.

A mai napig is gyűjteményéből számos alkotással ajándékozta meg a várost, a falvakat, s ilyen jótékonykodásával sok kis beteg gyermek gyógyulását is elősegítette a kórházi

adománya révén. Műtermét, kiállítótermét megnyitotta tolnai házában, mint hűséges alkotója szűkebb pátriájának.

Mi, mindannyian, akik a művészet területén dolgozunk, ismerjük a hazai viszonyokat. Azok a művészek, akik nem a főváros, Budapest élénk vérkeringésében, mint a legnagyobb művészeti központban élnek és dolgoznak, „hátrányos helyzetűeknek” tekinthetők. Nem adatott meg sok-sok nagy tehetségű, egyébként méltán sikerrel is büszkélkedhető művésznek, hogy a főváros és annak közelsége által művészetüket elismerve, kiteljesedhessen és elérjék a nagyságuknak és eredményeiknek megérdemelt helyét a ranglistán. Ide tartozik Mözsi-Szabó István is.

Jó lenne már ugyanolyan mértékkel mérni a vidéken, hazájukhoz hű művészek sorsát, hogy érezhessék rangban és tehetségben is eredményeiket, helytállásukat, művészi hitvallásukat, és honorálják e tényt a legmagasabb kitüntetésekkel!

Mözsi-Szabó István is e nagyszerű művészekhez tartozik, aki 90. születésnapja tiszteletére a Kossuth-díjra is érdemessé vált!

Kratochwill Mimi

Kratochwill Mimi
művészettörténész

Budapest, 2016. július